



یکی مخفی

نورک از ماغناک ناسر افکار میر

شعر به کبریا محفل بیک قابولری آتش ، ساز
شاعری خلق آراسته اولدی کی منور طبقه
زندهده موقع ورغبت بولمه باشلامشدی . منور
طبقه ک خلق شعر به توبی ، اون برنجی و اون
ایکینی عصرلده ودها صورکاری سرای ادبیاتی
منسوبلری عاشق طرز به تألیه و اهاملری بوطر
ایله افاده سورق اتمشده ، بو عاشق طرز بیک ،
دها عمومی تعبیر ایله خلق ادبیاتک ، ایرانی -
تورک ادبیاته ایله غلبه می دیمکدی .

خلق شعر بیک قلاسی سرای ادبیاته قارش
احراز اشدی برنجی طایفه نطرده عاشق مرک ،
عاشق غریبک ، دردلی ک حصه لری وارد شو
قادرک ، بوظفر دها زیاده ، بونلردن اول عاشق
طرز بیک اک بدیع انجودجلری وجوده کتیرم
کوهری به عاودر ، دیه بیلیر .

کوهری ، بالخاصه اون ایکینی عصر ابدالده
بووک برهرت قازانمش ، شهرت سرای ادبیاتی
شاعر لری شکایت اشد برجه قادر کنبشله مش ،
أطرافه بیلمش ، کندی بی عاشق ادبیاتک
بکانه مثلی صایله رقی برچوق مقلدلی بتمشدی .
کوهری بو شهرت تماماً مستحقدی . فی الحقیقه
کوهری ک نظری سرای سهل متنع عد اوله حق
درجهده سلیس ، صمیمی ، سلس و صمیمی
اولدی قادرده قولیدر . نظم شکفته عاود
خصوصلده دیگر عاشق لردن دها آرماسمه کار
اولان کوهری ک آترلی ، سادهه قدین کلن
برد سسدرک ، عکسی بوکون بیه کولرغمی
تهیز ایدمک درجهده طنان ویدارد . مثلاً :

جلس هر قدر بخانی قادر
عاقبت اولسون ایچ اندم ایچ
جال پاک کندن تقای قادر
زیاتر اولسون ایچ اندم ایچ

بریک یامک ظهور اولدک
مجلس عشاق معمور اولدک
جام ازغوانی بر نور اولدک
شطارتر اولسون ایچ اندم ایچ

چیق اوطور تختکده سکونت اوله
رقیب بد خواهه خصومت اوله
پادشاهک بوکون حکومت اوله
عدالتلر اولسون ایچ اندم ایچ

کوهری بوکونه دولت سستدر .
یار ایله همدسک فرصت سستدر
آل اندم جایی نوبت سستدر
آب حیاطلر اولسون ایچ اندم ایچ

دیرکن مصر اعلانه بوفانی «عالمک مسافرتدن
کام» آلان بر فلیک چاریتینی ایشیتمه مک
ممکنیدر ؟
کوهری و صلتدهده ، مجراندهده آتشلیدر .

فریاد بیک طبعی بسته سنده اک یاتیق بر آهنسک
آنانی کیزلیدر . ایچنده جوشان مایوس عشقک
بر سوک بهار روزگار بیک کی خسته وائل
سستی دیکلمک ایسترسه از شوشر می اوقربیکر :

أی ملک سپا ورسته جوان
بوعشق بنیادی اوکر غممشک
جیقلر شانکه آی شاه خوابان
خوبلر معنادنی اوکر غممشک

اوقوبوب یازمشک حفا علی
تعلم ایغممشک وفا علمنی
دردتلی بیلر سک شفا علمنی
وفا ارشادنی اوکر غممشک

اغیاری سوزم سک بزم کلنجبه
التفات بقدره دزم کلنجبه
معمار کیم سک سوز کلنجبه
کوکل آبادنی اوکر غممشک

کوهری به حدس جفاریک قیلدک
مفتونک اولدین آکلادک بیلدک
بن صانیرم سنی انصاف کلدک
سن انصاف آدنی اوکر غممشک

کوهری حیاتک ذوقی طامش ، اضطرابی
چکش ، وصالته ارمش ، مجراانه دوشمش ،
غربتده دولاشمش ، دوستیزه آواره قلش
والحاصل قیصهه ، فلکک جنیزدن چکش بر
آدامدر . قلبنده توکل ، درونده اکسیدن ،
نامتناهی ، معنوی بر قوت وارد . فلکک زجر
وهری اوکنده کاه عسیان ایتش ، کاه بوینی
بوکش ، یاورامشدر . شکایتدر ، استمداد لرنده
کیزی بر برجمده وعشلر اوایلدر انقطاع
رهیجان صافیدر . چکش ، اونولش بهاری
بکله بن بر بدخت اونک شعر لرنده آجیق
حسرتک عیاری بولور . قلبه دوقونان
بر چوق حسری کوهری ک آترنده آل ایله
طوولور کی جانی میدانده کوروزر . شوم نظومه
بوفکر لریمز وثیقه ای اوله رق کوسر تله بیلیر :

غرت ایلرنده جازم قالد
بر حالدن بیلور یازغام بوق
آریقای دردلی بی مجال اولدم
آغلامدن غیری کسب وکارم بوق

آنکچون نوش ایتدم جام ایله زهری
بولامدم بر یار دولاشدم دهری
قدیمی دال ایتدی فلکک قهری
آیاقلرده قالدیم اعتبارم بوق

بوچرخک آلدن کولدم بردم
چشمک یاشی سیلدم بردم
اولدمد خلاص سورمدم بردم
دردم ، غم چوقدر آله وارم بوق

جوق نیاز اولدم کیمه دی دلیک
عاجدر احمدم کومد کی ملک
کوهری به جفا پیشه فلک
زیاده جفایه اقتدارم بوق .

أدبیات تاریخ بیک جوق مهم و بووک بر فضلی
تشکیل ایدم عاشق ادبیاتده کوهری ک شعر لری به
اک بوکسک و معتنا موقعی آیرمیق هان هان بر
ضروردنر . ایچ و حساس منتیله کوهری ،
عاشق ادبیاتده بر استدلالی اولنه بیلیر . اونک
ایچون بوتون تحریرله رنما حالا آله ایدلمه بن
کوهری دیوانی ، شاعر ک آسی مجموعه لر دکی نظری
بر آرایه کتیرم ک بیکدن ترتیب ایتک ، بوکون
أدبیات تاریخ بیک مشغول اولانلرک وظیفه سیدر .
بزو و وظیفه قدرت و استطاعتن درجه سنده : بغایه
چالیشیور . یاقیده - امید ایشیدکن وجهه -
مساعدی بیتی و کوهری دیوانی ادبیات تاریخ بیک
قازاندر بیلیر سک بو . بزم ایچون بر ذوق ویر
مکافات وده حقدر .

منتایه : ۲۵ ايلول ۱۳۳۶

محمد خالد

علم تجرنا لایزنی

تورکیا جغرافیا لغتی

— معاری و کاتنه —
ملککش ، حرث و مدیته بک اسنی
بر پردر . تاریخ ، حرب محمودین صوکره بزم
قلش طور املر ده بیه ، میلاددن اوزدورت عصر
اول شامش واسلری آتچق بک قیق برمانده بزم
معلوم اولش اولان اقوام قنیده و ثانی قید
و حفظ ایتشد . بوثانی ۱۹۰۶ ده ، اسنی
حکایت امپراطور لئک پای تختی اولان ووزغادک
یکری کولو مترو غرنیده بولان بوغاز کوشنده
بولشد . بولر ، قومانا = Kumana برنلری
ایله میتانی Mitani امپراطور لری آرمسند
تعالی ایدلش برطاق مکتولردن عیارندر .

اقوام قدیمه شرقیه تاریخی کوند کونه
زنکینلشدرن حفریات جدیده کتاهلرنده ، یکی
واسی خریطه لده اسلمیه مصادف اولدیفن
تعدد شهر و موقع اسلری ذکر ایدلور .
بو ، غایت طبعیدر . زیرا ، اولرجه عصر اول
خراب اولش ملککش ، شهرل ، موقلر یا خار
انامدن تمامیه سینلش یاخود چاریق تلفظ لری ایله
زامنزه قدر کله یامشدر . فقط اسلری ، کتاهلر ده
محکوک شهر و موقع اسلری سایه سنده معلوم
اولنجه ، خریطه ده لر بیک تمین اقتضا ایدر .
بو ، اسلمی تمامیه خاطر انامدن سینلش
اولان لر ایچون غیر ممکن ایسه ، چاریق
تلفظ ایله زما نزه در کلن اسلر ایچون ، علم
نصوت و اغانه سیله ممکندر .

اسمرلی قید و تثبیت و بو بوزدن خراب اولش
اولان قضا و کوی اسمرلیک یانی باشنه بر علامت
قاره علاوه ایتک .

۵ — بعضاً یانجی بر لساندن عرقاً
تورکجه یکن براسک ناطق آصایی، عرف اسمرک
پانه علاوه ایتک . مثلاً بالاده یکن مسکی =
Miskebi عرف اسمرک آصایی Episkopi دره

حکومت علیه تک معاوتیه ، بو شرائط
داثره سنده اکیال وظیفه ایغش اولان قضا مکتب
یاخود مکاتب هیئت تعلیمیسی ، قضا ، ناحیه
کوی اسمرلیه سائر جغرافیا اسمرلیک درجه سی
و اهیتی کوزتمکسین ، الهه ابتدیی معلوماتی ،
الفبا مرصسیه تنظیم ایده رک ولایت یاخود لوا
معارف قومیسونه کوندور . ولایت یاخود لوا
قومیسونی ، کندیسنه تابع اولان قضا رک مکاتب
هیئت تعلیمیه سندن آله جی جدورلرک محتوایی
کوزدن کچیردرک و برینه بکزه یی بر قاج اسم
بولدنیی تقدیرده ، بوسمرلرک تابع اولدقلری
قضا رک الفبا مرصسی کوزدرک کرکر ادر عمو
بر الفبا تربیی ییار و نظیر ابتدیی ولایت یاخود
لوا جدولی معارف و کالتنه کوندور .

و کالت ، ولایت یاخود لوا ردن کله جک
اولان جدوالری ، بر تصانیف قومیسونه حواله
ایدر . بوقومیسون عمو جدولی یعنی تورکیا
جغرافیا لغتی ترتیب ایدر ایدن ، برینه بکزه یی
اسمرلرک منسوب اولدقلری ناحیه ، قضا ، لوا
و ولایتک الفبا مرصسه رعایت ایدر .

بوله برلغتنک ترتیبده مک فوائد :

۱ — مملکتسزی طایفه یارار .
۲ — علیه خدمت ایتکله یاردم ایدر .
۳ — تورک تاریخچه ، تورک لسانیات ،
تورک تنوعوغریا تاریخلریک غیر معلوم ، مهم و سونوک
جهت لریک تنویرنه خدمت ایدر .

۴ — جهان عرفانی ایچون جالیشدیغیزی
اثبات ایتکله یارار . چونکه ، معنود داثره سنده
یایله جی اولان بوله بر لغت قیمت علمیسی
اوله جفتدن ، جهان مخالف علیه سنده ، تورک لریک
علمه خدمت لری تقدیر ایده جکدره ، بوجهت غایت
مه مدد . تورکیا جغرافیا لغتک ترتیبی درعه مایده جک
اولان هیئت ، ایشه باشلامازدن اول ، بوندن
یکری — یکری بش سن اول مصرده ، عربجه
و فرانسه زجه اولدوق طبع ایبدن مصر جغرافیا
لغتی تدقیق ایده رک کرک اصولدن کرک ترتیبندن
استفاده ایدر .

دارالفنون جغرافیا شعبه سی ، بوکا دائر
مطالعه یان ایتکله دعوت ایدیله ر ششمه مذکورده ،
بالاده کوزتمکسرتیب شرائطنه وسائر مه بلکه
بشقه شرائط علاوه و بعض معلومات اعطایدر .
بواشک موقتیه نتیجه لسی ایچون ، هر حاله
بتون ترتیب هیئت لریه مشترک و یکسک تعلیمات
و مرمرک اقتضا ایدر . دارالفنون معملرندن

آرام غلانی

سائر جغرافیا اسمرلی احتوا ایتلیدر .

بو ایچی کیم قومدن فله چیقارده یایر ؟
بواشی ، هر ولایت ویا لوا معارف مدیری ،
ایسه یاخود اعدادی مدیری ، معارف مفتی ،
جغرافیا معملندن یاخود معملرندن مرکب رفو -
میسون ، یوزلوقسین ، قومدن فله چیقارده یایر .
بو قومیسون :

۱ — مرکز ولایت یاخود مرکز لوا
داخل اولدیغی حاله ، ولایتی یاخود لوا تی شکیل
ایدن قضا لرده بولان مکتب یاخود مکاتب هیئت
تعلیمیه سته مراجعت ایده رک ، اشاعیده کوزتمکسرتیه جک
پروگرام داثره سنده ، حرکت ایتلری کندیلرندن
رجا و طلب ایدر .

۲ — هر قضا نک حکومت علیه سته مراجعت
ایدرک ، اولکی ماده ده ذکر ایبدن مکتب
یاخود مکاتب هیئت تعلیمیه سته معاونت ایلسی
کندیسندن رجا و طلب ایدر .
هیئت تعلیمیه تک وظیفه سی :

۱ — یقارده ۱-۶ به قدر ذکر اولان
جغرافیا اسمرلی ، هم تورکجه هم لاتینجه حروفیه ،
اوقوناقی بر صورتده ، آتیمه کی طر زده تثبیت
ایتک . مثلاً : بدوروم قضا سته تابع مسکی کوی ،
لغت کتانی تشکیل ایده رک اولان صحیفه رک
ایبی ستوندن برینه :

مسکی (ک *) . بدوروم (ق *) منشا

(ل *)

وقارشینده بولان دیگر ستونه :

Miskebi (v*), Boudroum (d). Men-

tesché (s) یازملی .

۲ — جغرافیا اسمرلندن بری و مثلاً بر
کول یاخود طاع ، ایبی قصبه یاخود ایبی کوی
آرمنسده بولور ایسه ، مذکور کول یاخود
طاغک آرمنده بولندنیی قصبه رک یاخود کول
اسمرلی ، معروضه ایچنده ، ذکر ایتک .

۳ — اسمرلی دکیشن قضا رک و کولرک
اسکی ویک اسمرلی ضبط و قید ایتک ، مثلاً :
منشا سنجاغنه تابع « قصبه » قضا سکنه اوزسته
اولی اسمی « مکری » ایدی . بو اسم حقنه ده
یایله جی معامله پروژه زبرد :

قصبه (ق) . منشا (ل) . (بوقضا نک اسکی
اسمی مکری ایدی) .

مکری (ق) . (منشا) ل . (بوقضا نک
یک اسمی فتحیدر) . عین صورتده لاتین
حروفیه یازیلور .

۴ — وقتیه ، قصبه و کوی اولوب بلخاضه
حرب عمو ائانسنده شرق آناطولیده و حرب
عمومی تعقب ایدن مشارکة همومیه محارباتی
ائانسنده غربی آناطولیده خراب اولش برلرک -
اوبرلر ایستراسیه اعمار ایدلسین یاخود ایدلسین -

* ک کوی ؛ ق قضا ؛ ل لوا

(*) v=village; d=district; s=sandjak.

یکن یازسه مستره سنده ، دارالفنونده اوقوتدین
بابل و آتور تاریخنده بالاده اسکی یکن قومانا
برنسلکنه خالد بر قاج مکتوبدن بحث ایدرکن
طلبه دن بری « اقدم ! بوقومانا ، غیا کونک =
Kumenek میدر » سورجیه ، نبرده کندیسنه :

— کومنک نرهمه کاشندر ، صورتده .
طلبه ، کندیسنک توقادلی و توقادک ایبی
ساعت مسافه سنده کومنک یایلا ی اولدیغی و او
جوارده یک جوق آتار عتیقه بولندنیی دم سولیدی .
طلبه یی تنویر ایتدیکندن ، وردیجی بوقیتمدار
معلوماتدن طولانی ، کندیسنه تشکر ایتدم .
کومنک موع جغرافیسنک ، قومانا اولدیغنه
شبه بوقدر ، چونکه قومانا ، مبتانی به تابع بر برنسلک
ایدی که مبتانیدن اوزاق دکدر .

شمدی رآز دوشونم . کومنک نامنده
بر یایلا اولدیغی بیلدیوم . چونکه ، بزی بویه
بر اسمرک موجود بوندن خبردار ایدن بر واسطه
یعنی مفصل بر جغرافیا کتانی ویا جغرافیا لغتی
بوقدر . جغرافیا کتابلرسز ، آتکچی ولایت ، لوا ،
قضا اسمرلیه جغرافیای طبعیسنک مشهور طاغرلی ،
نهر لری ، کول لری الخ احتوا ایدور . حال
حاضرده ، فلا ن کویک ، اسکی زمانده فلا ن کویک
برنی طودنیی آتکچی ادیاب علم طرفندن ایدیلن
حرفیات نتیجه سندن آتکلیه یایرز . فقط حفر
یاخود تدقیق ایدیلن برلرک اسکی اسمرلی طوغریز
طوغریه ، یاخود تقریباً اولسون ، بیلیمیز .
توقادلی طلبه تک سؤالی ، علیه خدمت ایتک
یاردم ایدور .

بز ، مملکتسزی طایفه بره جی اوزلرک
محرومیتی بوزدن ، ملی جغرافیاسزی بیلدیورز .
هر نه قدر داخلیه و کالتی (نظارن) بو سته مدیریت
عمومیه سنک سالنامهلری موجود ایسه ، ربجیبی
یالکیز ولایت ، لوا ، قضا و ناحیه وایکنجیبی
یالکیز بو سته موقعرلرک اسمرلی محتوی وقاموس
اعلامک جغرافیا قسمی یک ایتیکدر . بناء علیه
بو وسائط ایله مملکتسزی طایفه یکن دکدر .
بو نقصانی تلافی ایتک ایچون بر « تورکیا
جغرافیا لغت » کتانی ترتیب و نصرا ایتک لازمدر .
بو اثر :

۱ — تورکیا اراضیسی داخلنده بولان
بتون ولایت ، سنجاق ، قضا ، ناحیه و بلا استنا
بیوک ، کوچوک کوی .

۲ — اسمرلی اولان بیوک ، کوچوک
طاع ، تیه ، طاع و تیه یکیدی

۳ — اسمرلی اولان بیوک ، کوچوک
دکن ، نهر ، ابرق ، کول

۴ — اسمرلی اولان بیوک ، کوچوک
اوره ، بطاقلی ، طوزله

۵ — اسمرلی اولان بیوک ، کوچوک
رون ، کورف ، برزخ ، شبه جزیره

۶ — بالاده کی بش ماده ده داخل اولیان